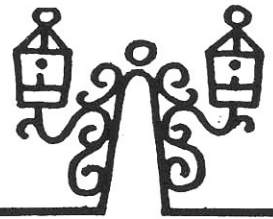

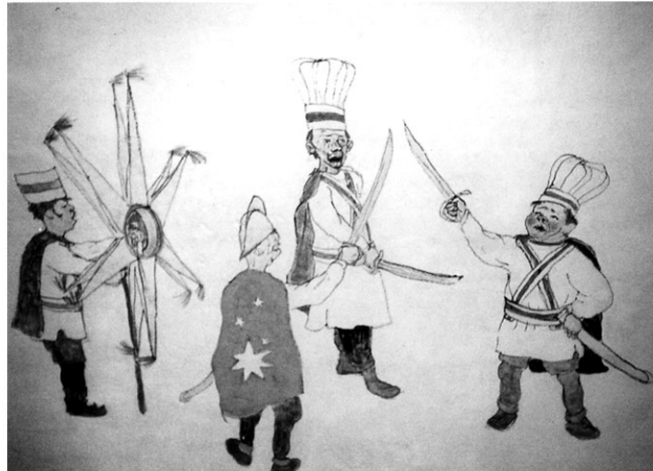
Panu Mattaksen tiernapojat

Syksyllä vähän ennen hyvänlaisesti huomiota herättänyttä **Hejsan Oulua** tipahti postilaatikostani pieni kaunis vihkonen: **Källarsalen/Åke Mattas målningar vid Svenska Privatskolan i Uleåborg**. Siis ruottalaisen koulun kellarisali, josta olen tottunut puhumaan myös "Mattaskellarina", syystä, joka jo selvisi em. alaotsikosta.

Sain käteeni kauniisti painetun värikuvien varustetun vihkosen, jossa Privatskolanin historian lehtori **Carl-Eric Silvander** kuvin ja tekstein esittelee koulunsa arcaattian, Källarsalenin Åke Mattaksen aito-oululaisine maalauksineen, hän "på svenska." Suomalaisesta referaattista vastaa apul.prof. **Arto Kirri**. Julkaisija ja kustantaja on Svenska Kulturens Vänner i Uleåborg r.f. Suurin lahjoittaja kuitenkin työn tehnyt Carl-Eric!

"Koska meillä on joului", keskityn tiernapoiikiin, yhteen Åken aiheista, tässä mukana mustavalkoisena. Åke Mattas tunsii tiernapojat! Kuvakellarin kattomaalaus on yksi hausimmista tuntemistani tiernapoiakuvista. En ihmettelisi, vaikka Åke olisi itsekin esiintynyt tiernapoiikana, mutta tähän kuvaan hän joka tapauksessa on sijoittanut myös itsensä eikä sen vähäi-

sempään osaan kuin ite Herootekseksi.

Vihkosen kirjoittaja-toimittaja esittelee muutamilla riiveillä oululaisen tiernapoiikaperinteen, jonka toteaa edelleen elävän täällä vahvana. Rotuaarin tiernapoiikakilpailu sen jälkeen kerran todisti. Muuten: jos joku ihmetteli, että tytöt esiintyivät ja kilpailivatkin, niin muistetakoon, että oli niitä tyttöporukoita myös sata vuotta sitten. . .

Mainittu kilpailu osoitti vääräksi myös pahansuopaiset puheet siitä, että tiernapoiikanäytelmä muka olisi enemmänkin huutamista ja rähinöimistä kuin kaunista laulua, mistä myös kirjoittajamme muistuttaa.

Kellarisalin suurimmat

maalaukset ovat kaksi päätyseinämaalausta, toisen aiheena tulipalo muistuttamassa kaupungin historian monista kohtalon hetkistä. Palon todistajiksi on maalattu neljän hengetärhahmon lisäksi kaksi viisihenkistä ihmisryhmää ja niihin Sara Wacklin, Erik Tulindberg, M.A. Castén, F.M. Franzén, Karl Pentzin, H.W. Snellman, S.A. eli Settu Granberg, tervanpolttaja, tervaporvari ja karoliini.

Maalaukset kaikinensa osoittavat että Åke tunsii hämmästyttävän hyvin Oulun historian. Hämmästelen sen takia, että Åke oli vasta ensimmäisen polven oululainen, isähän oli tullut Ahvenanmaalta monenkin mutkan kautta. Ja koulun jälkeen, ylioppilas 1938, Åke oli ollut

suurimman osan ajasta sotahommissa. Maalaukset hän sai valmiiksi 1949, vähän ennen kuin jätti Oulun.

Kysymyksessä on secco-maalaus. Monitietäjä **Raimo Metsänhelmo** kirjoitti Åkesta kolmiosaisen kuvallisen esittelyn jo **Kaltioon** 3 ja 5/66 ja 1/67, jossa vm:s-sa juuri tämän Källarsalenin aarteet: "Suuruisuuntaisin on näet peräseinän luonnonkivipohjaa myötäilevälle rappaukselle maalattu sommittelma. . ."

Näytän minäkin näistä maalauksista pakisseen, tälle palstalle jo 26.11.1984 (nro 83). Silloin oli kova huoli Mattaksen maalausten rappeutumisesta, vaikka **Martti Tarvainen** olikin ne jo 1968 restauroinut. Asian puolesta propagoi mm. Oulu-seura, ja niinpä saattoivat konservaattori **Ilpo Puusa** ja **Sirpa Kujala** restauroida niin tiernapojat kuin kaikki muutkin Åken kellarityöt 1987-88. Mesenaateiksi saatiin Svenska Kulturfondenin Pentzinin rahasto, Museovirasto, Pojois-Pohjanmaan Museoyhdistys, em. "Vänner i Uleåborg" ja muutamia yksityisiä.

"Hee-erootees, hän se aajoi", lainatakseni vielä Mettä-Raikkua!

Silvanderin vihkoseen kannataa tutustua!